

BÖLÜM 35

CERRAHİ HASTALARIN YÖNETİMİ

İsa SÖZEN¹

GİRİŞ

Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkarak tüm dünyayı etkisi altına alan yeni tip solunum yolu hastalığı Şubat 2020'de corona virüs hastalığı 2019 (COVID-19) olarak tanımlanmış ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020 de pandemi olarak ilan edilmiştir (1). Ülkemizde de ilk vaka görülme tarihi pandemi ilan edilen tarihle aynıdır. COVID-19 asemptomatik olabilmekle beraber ateş, kuru öksürük, nefes darlığı, halsizlik, tat almada bozukluk gibi geniş ve non-spesifik semptomlara yol açabilen bir semptom yelpazesine sahiptir (2). En sık bulaş yolu aerosol ve temasdır. Hastalığa yakalananların yaklaşık yarısına ek sistemik hastalıklar eşlik etmektedir ve bu hastalar genellikle ileri yaşta (3). Bu pandemi dünyaki tüm ülkelerin hem sağlıkla ilgili kaynaklarının hem ülke ekonomilerinin derinden sarsılmasına sebep olmuştur. Ülkeler bu sorunla baş edebilmek için küresel çapta ve kendi içlerinde bazı düzenlemelere giderek yeni kılavuzlar oluşturmuşlardır. Genel cerrahide de elektif tüm vakalar ve endoskopik işlemlerin er-

telenmesi önerilmekle beraber ertelenemez olan acil vakalar ve onkolojik vakalar için ortak yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Genel cerrahide COVID-19'lu ya da şüphesi olan hastalarda bu düzenlemeler; ameliyat öncesi, ameliyat sırasında ve ameliyat sonrası düzenlemeler olarak ayrılmış olmakla beraber hastalıklar özelinde de düzenlemelere gidilmiştir.

AMELİYAT ÖNCESİ, AMELİYAT SIRASINDA VE SONRASI DÖNEMDEKİ DÜZENLEMELER

Çin'de başlayan ve pandemiye dönüşen COVID-19 hastalığının yayılmasında en başta gelen mekanlar hastanelerdir (4).

Ameliyat öncesi dönem hastayla ilk karşılaşılacak dönemdir. Hasta, muayene odasına mümkün olan en az sayıda kişi ile alınmalı, hastaya ait tetkikler önceden incelenerek gerekli bilgiler hastanın dosyasına kaydedilmelidir. Hastanın muayenesine başlamadan önce kişisel koruyucu ekipmanlar kullanılarak gerekli önlemler alınma-

¹ Dr. Öğr. Görevlisi İsa Sözen, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi ABD, isasozen2001@hotmail.com

Sonuç

Organ nakli son dönem organ yetmezliği hastaları için yegane tedavi seçeneğidir. Pandemi sürecinde organ nakli için her hastaya ayrı değerlendirme yapılmalı, fayda – zarar oranı göz önüne alınarak karar verilmelidir. Henüz etkin bir tedavi ve aşı bulunamadığı için elektif vakalar ve canlı vericili nakiller mümkün olduğunca ertelenmelidir.

COVID – 19 ile ilgili bilgilerimiz sürekli güncellenmektedir. Güncel kılavuzlar takip edilmeli ve sağlık otoritelerinin talimatlarına göre hareket edilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Gruessner, A.C., Jie T., Papas, K. et al. (2015). Transplantation. F.C. Brunicaardi, D.K. Andersen, T.R. Billiar (Ed.) *Schwartz's Principles of Surgery 10th ed.* içinde (s.321-363) NewYork: McGraw-Hill Education
2. Calne S.R. (2011). Organ Naklinde İmmünyüpresyon. J.E. Fischer (Ed.) *Mastery of Surgery. 5th ed.* içinde (s.126-130) Philadelphia:Lippincott Williams & Wilkins
3. Dunning, J., Calne, R. (2011). Historical perspectives. Klein A., Lewis C., J. Madsen (Ed.), *Organ Transplantation: A Clinical Guide* (pp. 1-8). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511994876.004
4. Kumar, V., & Gaston, R. S. (2011). Immunosuppression. In A. A. Klein, C. J. Lewis, & J. C. Madsen (Eds.), *Organ Transplantation: A Clinical Guide* (pp. 19–30). Cambridge: Cambridge University Press. http://doi.org/10.1017/CBO9780511994876.006
5. Sağlık Bakanlığı (2020) *Rakamlarla Türkiyedeki Nakil, Diyaliz ve İzlem Listeleri.* (01.06.2020 tarihinde https://organkds.saglik.gov.tr/dss/PUBLIC/Transplant_Solid_Organ.aspx adresinden ulaşılmıştır).
6. Akalin E, Azzi Y, Bartash R, et al. Covid-19 and Kidney Transplantation. *N Engl J Med.* 2020;382(25):2475-2477. doi:10.1056/NEJMc2011117
7. Diaio B, Feng Z, Wang C, et al. Human Kidney is a Target for Novel Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) Infection. medRxiv. 2020;2.
8. Chang L, Yan Y, Wang L. Coronavirus Disease 2019: Coronaviruses and Blood Safety. *Transfus Med Rev*2020;(34):75-80
9. Wang W, Xu Y, Gao R, et al. Detection of SARS-CoV-2 in Different Types of Clinical Specimens. *JAMA.* 2020 Mar 11;323(18):1843–4.
10. Chang L, Zhao L, Gong H, et al. Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 RNA Detected in Blood Donations. *Emerg Infect Dis.* 2020 Apr 3;26(7).
11. Huang J, Lin H, Wu Y, et al. COVID-19 in posttransplant patients—report of 2 cases. *Am J Transplant.* 2020; 00:1-3
12. Saigal S, Gupta S, Sudhindran S, et al. Liver transplantation and COVID-19 (Coronavirus) infection: guidelines of the liver transplant Society of India (LTSI). *Hepatol Int.* 2020;1.
13. The Transplantation Society (2020). *An Update and Guidance on 2019 Novel Coronavirus (2019-nCov) for Transplant ID Clinicians.* (07.06.2020 tarihinde <https://tts.org/tid-about/tid-presidents-message/23-tid/tid-news/657-tid-update-and-guidance-on-2019-novel-coronavirus-2019-ncov-for-transplant-id-clinicians> adresinden ulaşılmıştır).
14. Canadian Society of Transplantation (2020). *Consensus guidance for organ donation and transplantation services during COVID-19 pandemic The most current version of this document will reside on the Organ and Tissue Donation and Transplantation professional education website.* (07.06.2020 tarihinde https://www.cst-transplant.ca/_Library/Coronavirus/COVID-19_Consensus_Guidance_20200313_FINAL.pdf adresinden ulaşılmıştır).
15. Türkiye Organ Nakli Derneği (2020). *COVID-19 ve Organ Nakli* (07.06.2020 tarihinde <http://www.tond.org.tr/tr/sayfalar/duyurular/organ-nakilli-hastada-COVID-19.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
16. Centers for Disease Control and Prevention (2020). *Non-Emergent, Elective Medical Services, and Treatment Recommendations* (07.06.2020 tarihinde <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/healthcare-facilities/index.html> adresinden ulaşılmıştır).
17. Sağlık Bakanlığı (2020). *COVID-19 Organ ve Kök Hücre Nakli Yapılan Merkezlerde Alınması Gereken Enfeksiyon Kontrol Önlemleri.* (07.06.2020 tarihinde <https://covid-19bilgi.saglik.gov.tr/depo/enfeksiyon-kontrol-onlemleri/COVID19-OrganVeKokHucresNakliYapilanMerkezlerdeAlinmasiGerekenEnfeksiyonKontrolOnlemleri.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
18. American Society of Transplantation (2020). *Information for transplant professionals and community members regarding 2019 novel coronavirus* (11.05.2020 tarihinde <https://www.myast.org/sites/default/files/internal/COVID19 FAQ Tx Centers.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
19. British Transplantation Society (2020). *NHSBT / BTS guidance for clinicians on consent for solid organ transplantation in adults and living organ donation in the context of the COVID-19 pandemic* (14.06.2020 tarihinde <https://bts.org.uk/wp-content/uploads/2020/03/NHS-BT-BTS-consent-guidance-COVID-19-26.3.20.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
20. Kumar D, Manuel O, Natori Y, et al. COVID-19: A global transplant perspective on successfully navigating a pandemic. *Am J Transplant.* 2020;20(7):1773-1779. doi:10.1111/ajt.15876
21. Guillen E, Pineiro GJ, Revuelta I, et al. Case report of COVID-19 in a kidney transplant recipient: Does immunosuppression alter the clinical presentation?. *Am J Transplant.* 2020;20(7):1875-1878. doi:10.1111/ajt.15874
22. Pereira MR, Mohan S, Cohen DJ, et al. COVID-19 in solid organ transplant recipients: Initial report from the US epicenter. *Am J Transplant.* 2020;20(7):1800-1808. doi:10.1111/ajt.15941
23. Wang D, Hu B, Hu C, et al. Clinical Characteristics of 138 Hospitalized Patients With 2019 Novel Coronavirus–In-

- ected Pneumonia in Wuhan, China. JAMA. 2020 Mar 17;323(11):1061.
24. Alberici F, Delbarba E, Manenti C, et al. A single center observational study of the clinical characteristics and short-term outcome of 20 kidney transplant patients admitted for SARS-CoV2 pneumonia. *Kidney Int.* 2020 Jun;97(6):1083–8.
 25. Coates PT, Wong G, Druke T, et al. Early experience with COVID-19 in kidney transplantation. *Kidney Int.* 2020 Jun;97(6):1074–5.
 26. Chen G, Wu D, Guo W, et al. Clinical and immunological features of severe and moderate coronavirus disease 2019. *J Clin Invest.* 2020 Apr 13;130(5):2620–9.
 27. British Transplantation Society (2020). *Guidance on the management of transplant recipients diagnosed with or suspected of having COVID19.* (01.05.2020 tarihinde <https://bts.org.uk/wp-content/uploads/2020/05/Clinical-management-of-transplants-and-immunosuppression-updated-1st-May-FINAL-svg-002.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
 28. Monostory, K., (2018). Metabolic Drug Interactions with Immunosuppressants. In: G. Tsoulfas (Eds), *Organ Donation and Transplantation - Current Status and Future Challenges* [Internet]. InTech; 2018. <http://www.intechopen.com/books/organ-donation-and-transplantation-current-status-and-future-challenges/metabolic-drug-interactions-with-immunosuppressants> adresinden ulaşılmıştır.
 29. Tobaigy M, Qashqary M, Al-Dahery S, et al. Therapeutic management of patients with COVID-19: a systematic review. *Infect Prev Pract* 2020 Sep;2(3):100061.
 30. Li H., Chen C., Hu F. et al. Impact of corticosteroid therapy on outcomes of persons with SARS-CoV-2, SARS-CoV, or MERS-CoV infection: a systematic review and meta-analysis. *Leukemia* 34, 1503–1511 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41375-020-0848-3>